

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 226. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167180761792/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

stilles fra den menneskelige Kundskab derved, at denne erlanges ved menneskelig Blid af Guds Ord og er en blot historisk Kundskab, ved hvilken Mennesket bliver i sin Ondskab; den guddemmelige Oplysning derimod vides af den Hellig Mand ved Ordet, hvis Kraft erfares i Hjertet, og begynder at borttage Viljens Gjenstridighed. Og at Oplysningen i denne Forstand virkelig staar paa flette Fødder, det har jeg sandelig aft for tidlig faaet at erfare i min ny Menighed."

"Deres og Menighed", afbrød den sporede Mand, "maa da formodentligen ligge enten paa venstre Haand strax naar man kommer over Steadsroen paa Christianshavn, eller og paa Fortningsvejen imellem Vester og Nørre Port?"

"Om saa var", svarede den gejstlige, "saa farubder jeg, at det ikke vilde vare længe, for end jeg vilde blive nødt til at arbejde paa Deres Oplysning."

Alle saa' paa den sporede Mand, men han, som vidste, at det stred aldeles imod Belantrængighed og Moden at blive rød, i hvad for en Forfatning man end maatte sættes, tog Ordet ganske rolig: "Naar jeg skal sige mine Tanker om Oplysningen, saa tror jeg, at den er saa god, som man kan ønske sig den, undtagen i Skoffenet. Men ved mange Lejligheder maatte man ønske, at der kunde tilvejsringes lidet mere Rørlø. Ser det for Exempel ikke afskyeligt ud i Komædien Ringen, hvor Preisler og Hjelstruu maa lade, som de ikke kan se hinanden, uagter ethvert Menneske paa Portertret kan se dem begge to? Ligeledes gaar det i Figaros Giftermaal; men aldrig skal man nævne mig nogen Komædie, hvor jo Theatret har været lyst nok; derimod mørkt nok, det er Sagen."

Der tav han, og saa' sig om, men ingen vilde se.

Min Herre vendte sig nu til den gejstlige med disse Ord: "De maa forlade mig, det var ikke i den Forstand, jeg tog Ordet Oplysning, da jeg for kort siden nævuede det. Jeg

paa venstre Haand o. s. v. saa henholdsvis Tegthuset og Biskopens Gaard (Sætteliken)

forlod derved ikke den theologiske, men den almindelige videnskabelige Oplysning, som udbredes ved lærde og dybsindige Skrifter. Hvor lidet denne Tids Mennesker bekymre sig om at uddvide sine Kundskaber ved lige Skrifteres Læsning, derpaa har jeg de tydeligste Beviser i mine egne Skrifter, der, til min og Oplysningens ubodelige Skade, maa roadne paa mit Loft, siden man nu om Stunder foretrækker Duffetøj for det solide og grundige og Korstabslæsning for den funde og dybsindige Filosofi, hvis Faldet dog nok uopaatvivelig er det, der skal udbrede Lys over Menneskeligheden."

Her blev min Herre afbrudt af en Mand med uvasket Ansigt og ukæmnet Haar, et hjorten Dages langt Skæg og ribent Binstøj paa, som sad ved Siden af den gejstlige. Hujfende sa' han op, og som en Torden rullede de følgende Ord ud af hans Mund: "De gode Filosofer indbilde sig altid, at hele Verdens Oplysning ligger i deres HjærneKål, og dog ere der ingen Mennesker, der mere end de ligne det Slags Folt, om hvilke Jædrus siger:

Est ardealionum quaedam Romae natio,
Tropide concursans, occupata in otio,
Gratis anhelans, multa agenda nihil agens,
Sibi molesta, et aliis odiosissima.

Nej, naar Oplysning skal udbredes ubi Verden, da maa det ske ved os Poeter. Jeg maatte vel spørge, hvem har bidraget mest til Oplysningen, Homers eller Platos? Hvem har haft de bedste Overtalelses-Gaver, Anakreon eller Demosthenes? Ved Hjælp af Poesien kan man altid saa de tørreste Sandheder til at glide ned, naar de derimod, indklæbte i Filosofi, ere væmmelige."

"De er da altsaa Poet?" spurgte min Herre.

Jædrus, romersk Fabeldigter. — Est ardealionum o. s. v. Der er i Rom et vist fundestofsk Foltstærd, Folt, der altid har Biskelæder i Skoen. som har travlt, naar de kunde lade hvide falde paa sig, som dukter og hører til ingen Verdens Natte, som ingen Ting faar gjort, blot fordi de tager sig saa meget for, som er sig selv til Burde og andre i høje Grad ubehagelige.